

08.05.2018

Asia/6

§ 127

Ulkopaikkakuntalaiselta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta perittäväs- tä terveyskeskusmaksusta luopuminen

HEL 2018-000811 T 02 05 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti esittelijän ehdotuksen mukaisesti omalta osaltaan hyväksyä ja esitti samalla kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi, että kaupunki luopuu perimästä terveyskeskusmaksua ulkokuntalaisilta ja Suomen ulkopuo-
lelta tulevilta.

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus 1:

Jäsen Mari Rantanen: Esitän asiaa palautettavaksi valmisteluun. Suomen ulkopuolelta tulevilta tulee jatkossakin periä terveydenhuollon maksut siten kuin tähänkin asti. Verorahoitteisessa terveydenhuoltojärjestelmässä ei voida lähteä siitä, että ne henkilöt, jotka eivät osallistu järjestelmän rahoittamiseen, olisivat oikeutettuja saamaan palveluja samoin ehdoin kuin ne, jotka ovat osa rahoitusjärjestelmää. Yhdenvertaisuuslakia ei ole kaiketi tarkoitettu ulotettavaksi koko maailman väestöön, jota nyt perusteena esitykselle käytetään. Lisäksi ongelmaksi voi muodostua myös käyttöön liittyvä seuranta mikäli laskutuksen kautta ei enää ole tietoa saatavissa.

Jäsen Mari Rantasen palautusehdotus raukesi kannattamattomana.

Lisäksi asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sami Heistaro: Kaupungin tulee kuitenkin lähtökohtaisesti edelleen periä Suomen ulkopuolelta tulevien hoitokustannukset täysimääräisesti hänen kotimaaltaan tai muulta taholta kuten vakuutusyhtiöltä silloin, kun se on mahdollista ja voimassaolevien säädösten mukaista. Tällöin terveyskeskusmaksusta luopumisella ulkomailta tulevien osalta ei ole kaupungin nettomenojen näkökulmasta taloudellista merkitystä.

Kannattaja: jäsen Seija Muurinen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös syntyi seuraavan äänestyksen tuloksena:

08.05.2018

Asia/6

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Sami Heistaro): Kaupungin tulee kuitenkin lähtökohtaisesti edelleen periä Suomen ulkopuolelta tulevien hoitokustannukset täysimääräisesti hänen kotimaaltaan tai muulta taholta kuten vakuutusyhtiöltä silloin, kun se on mahdollista ja voimassaolevien säädösten mukaista. Tällöin terveyskeskusmaksusta luopumisella ulkomailta tulevien osalta ei ole kaupungin nettomenojen näkökulmasta taloudellista merkitystä.

Jaa-äännet: 8

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Kati Juva, Karita Toijonen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 5

Leo Bergman, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Mari Rantanen, Daniel Sazonov

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 8 - 5.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös
- 2 Vastaus eduskunnan oikeusasiamiehen kantelupäätökseen
- 3 Ulkokuntalaiset ja ulkomaalaiset Helsingin terveysasemilla
- 4 Terveysas_ja_hammashoitolat_ei_suom_kotikuntaa_vuonna_2016_ja_2017_KP

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI1880001200052430
Alv.nro
FI02012566

Helsingin kaupungin hallintosäännön 7 luvun 1 §:n 12 kohdan mukaan kaupunginvaltuusto päättää taloudellisesti tai periaatteellisesti merkittävän uuden sosiaalihuollon asiakasmaksun tai terveydenhuollon potilasmaksun käyttöön ottamisesta tai tällaisen maksun käytöstä luopumisesta.

Hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan toimialalautakunta omalla toimialallaan päättää tai hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranomaisen päättää hinnoista, maksuista, vuokrista ja korvauksista sekä vapautuksesta toimialalle kohdistettavan maksun, korvauksen ja muun saatavan suorittamisesta.

Ulkokuntalaisilta perittävästä terveyskeskusmaksusta luopuminen

Helsingin kaupunginvaltuuston 28.11.2012 § 382 tekemän päätöksen mukaan terveyskeskusmaksu poistettiin vuoden 2013 alusta helsinkiläisiltä. Muilta kuin helsinkiläisiltä peritään maksu 16,40 euroa. Lisäksi kaupunginhallitus on 1.2.2016 § 98 päättänyt, että

Helsingin kaupunki perii ulkokuntalaiselta asiakasmaksun terveyskeskuslääkärin vastaanotosta, vaikka maksua ei peritä helsinkiläisiltä. Ulkokuntalaisen hoito Helsingissä perustuu joko siihen, että häntä hoidetaan kiireellisesti, tai siihen, että hän käyttää terveydenhuoltolaissa säädettyä hoitopaikan valintaoikeuttaan ja valitsee hoitopaikakseen Helsingin. Ulkokuntalaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomessa sijaitsevalta toiselta paikkakunnalta tulevaa henkilöä.

Eduskunnan oikeusasiamies on kanteluun 26.10.2017 antamassaan päätöksessä (liite 1) ottanut kantaa toiselta paikkakunnalta tulevalta perittävään terveyskeskusmaksuun ja viitannut päätöksessään terveydenhuoltolain 48 §:ään, jonka mukaan henkilö voi valita terveyskeskuksen palvelut mistä kunnasta tahansa. Hoitovastuu siirtyy tuolloin valitun kunnan terveyskeskukselle. Jos ulkokuntalainen käyttää hoitopaikan valinnanvapauttaan ja valitsee Helsingin terveyskeskuksen palvelut, vastuu hoidosta siirtyy Helsingille. Valintansa perusteella ulkokuntalainen on vertailukelpoisessa asemassa kaupungin omiin asukkaisiin nähden.

Oikeusasiamiehen mukaan yhdenvertaisuuslain voimaantulon jälkeen ei ole mahdollista kohdella muiden kuntien asukkaita eri tavalla terveyskeskusmaksuja määrättäessä. Uutta yhdenvertaisuuslakia on sovellettu sen voimaantulosta 1.1.2015 lähtien eli sen jälkeen, kun kaupunginvaltuusto oli tehnyt asiakasmaksua koskevan päätöksensä 28.11.2012. Oikeusasiamiehen mukaan kunnan harkintavaltaa rajoittaa yhdenvertaisuuslain syrjintäkielto. Asuinpaikkaan perustuva erilainen kohtelu merkitsee lain 8 §:n mukaan syrjintää "muun henkilöön liittyvän syyn perusteella" (HE 19/2014 vp, s. 67). Lisäksi oikeusasiamies on

katsonut, että kysymys on myös yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä tarkoitetusta välittömästä syrjinnästä, koska ulkokuntalaisia kohdellaan ”henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa”.

Myöskään yhdenvertaisuuslain 11 §:n 2 momenttiin sisältyvät oikeuttamisperusteet eivät tule sovellettavaksi, koska asiakasmaksun määrääminen merkitsee julkisen vallan käyttöä. Näin ollen ulkokuntalaisen erilaista kohtelua ei voida oikeuttaa, kun kyse on julkisen vallan käytöstä. Oikeusasiamiehen mukaan yhdenvertaisuuslain lähtökohtana on, ettei ulkokuntalaista saa asettaa eri asemaan terveyskeskusmaksun suhteen helsinkiläiseen nähden asiakasmaksun määräämisessä. Koska ulkokuntalainen on asuinpaikastaan riippumatta samassa asemassa kuin helsinkiläinen häneltä ei saa periä terveyskeskusmaksua, koska helsinkiläiseltäkään ei sitä peritä.

Oikeusasiamies on pyytänyt ilmoittamaan, millaisiin toimenpiteisiin kaupunki on hänen päätöksensä johdosta ryhtynyt. Oikeusasiamiehen päätöksen jälkeen sosiaali- ja terveystoimiala on arvioinut maksukäytäntöään uudelleen yhdessä kaupungin oikeuspalvelun lakimiesten kanssa. Arvioinnin perusteella sosiaali- ja terveystoimialalla on päätetty ottaa huomioon oikeusasiamiehen päätöksessä todetut ja asian arviointiin vaikuttavat yhdenvertaisuuslain säännökset ja johtopäätöksenä päädytty siihen, että kaupungin tulee luopua perimästä terveyskeskusmaksua ulkopaikkakunnalta tulevalta, koska sitä ei peritä helsinkiläiseltäkään.

Sosiaali- ja terveystoimiala on lähettänyt oikeusasiamiehelle vastauksen (liite 2).

Kaupunki saa periä ulkokuntalaisen hoitokustannukset hänen kotikunnaltaan täysimääräisesti, joten luopumisella perimästä terveyskeskusmaksua ulkokuntalaiselta ei ole kaupungin nettomenojen näkökulmasta taloudellista merkitystä.

Taloushallintopalvelusta (Talpa) saatujen tietojen mukaan ulkokuntalaisia on käynyt terveysasemilla vuonna 2017 yhteensä 2 861 henkilöä. Asiakkailta on peritty terveyskeskusmaksuja yhteensä (2 861 kpl x 16,40 € =) 46 920,40 €. Toisilta kunnilta on peritty 326 402,00 €. Asiakkailta perityt terveyskeskusmaksut ja toisilta kunnilta perityt ulkokuntalaisten terveyskeskuskäyntien todelliset kustannukset ovat yhteensä 373 322,40 €. Lisäksi toisilta kunnilta peritään hoitajan, jalkaterapian, ravitsemusterapian ja neuvolan käynneiltä kustannukset, lisäksi peritään kustannukset silmäseulasta ja puhelusta lääkärille. Näistä kustannuksista Talpan ei ole mahdollista tuottaa euromääräistä tietoa.

Luopuminen terveyskeskusmaksusta, joka peritään Suomen ulkopuolelta tulevilta

Ulkomailta tulevan oikeus hoitoon voi perustua Suomessa asumiseen tai EU-lainsäädäntöön tai kansainväliseen sopimukseen. Ulkomailta tulevalle henkilöllä voi siis joissakin tilanteissa olla oikeus hoitoon samalla tavalla kuin Suomessa asuvalla, vaikka hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa. Kela selvittää pyynnöstä henkilön oikeuden käyttää julkisen terveydenhuollon palveluja.

Kaikilla kiireellisen hoidon tarpeessa olevilla henkilöillä on oikeus julkisessa terveydenhuollossa kiireelliseen hoitoon riippumatta kansallisuudesta tai asuinpaikasta. Muualta kuin EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä tai Australiasta tullut henkilö vastaa yleensä itse kiireellisen hoidon kustannuksista.

Syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslain 3 luvun 8 §:ssä, jossa todetaan, että "Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn (esim. kotipaikka) perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen."

Säännöksen mukaan "ketään" ei saa syrjiä esimerkiksi alkuperän, kansalaisuuden ym. henkilöön liittyvän syyn perusteella. Näin ollen esimerkiksi EU-alueelta (EU- ja Eta-maat sekä Sveitsi) tai toisesta Pohjoismaasta tulevalta, joka on oikeutettu käyttämään terveyskeskuspalvelua (esitettävä voimassa oleva EU-sairaanhoitokortti, eläkeläisen EU-sairaanhoitokortti tai Kelan "todistus oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa" tai Pohjoismaista tuleva virallinen henkilötodistus tai passi tai EU-sairaanhoitokortti), ei laissa säädetyn syrjintäkiellon takia saa periä terveyskeskusmaksua. Jos ulkomailta tuleva ei esitä kiireettömään hoitoon oikeuttavaa asiakirjaa hän maksaa käyttämästään palvelusta todelliset kustannukset ja hakee korvausta hoidostaan kotimaansa sosiaaliturvajärjestelmästä.

Henkilö, jolla on toisen EU- tai Eta-maan tai Sveitsin myöntämä ennakolupa (lomake S2), on myös oikeutettu terveyskeskuskäyntiin maksutta.

EU-alueen ulkopuolelta tulevista maista eli ns. kolmansista maista tulevat ovat oikeutettuja kiireellisesti annettavaan hoitoon (ensiapu) ja maksavat terveyskeskuskäyntinsä todelliset kustannukset pääsääntöisesti itse (ja saavat korvauksen mahdollisesti ottamastaan yksityisestä tapaturma- tai sairauskuluvakuutuksesta tai kotimaansa sosiaaliturvajärjestelmästä). Näiden henkilöiden kohdalla terveyskeskuskäynnin maksuttomuus ei toteudu. Poikkeuksena on Australia, jonka kanssa Suomi on

tehnyt (kahdenvälisen) sopimuksen terveydenhuollon palvelujen antamisesta. Australista tulevaa kohdellaan samalla lailla kuin helsinkiläistä asiakasta, ts. hänelle annetaan terveyskeskuskäynti maksuttomasti ja todelliset kustannukset haetaan valtion korvauksena Kelalta Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen tietohallintopalvelujen tilastopalvelusta on pyydetty selvitys terveysasemien suoritteista ja asiakkaista, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa. Tähän asiakasryhmään kuuluvat EU- ja Eta-maista sekä Sveitsistä, muista Pohjoismaista sekä EU-alueen ulkopuolelta tulevat henkilöt. Tilastopalvelun selvitys on liitteenä (liitteet 3 ja 4).

Tilastopalvelun selvityksen mukaan ulkomailta tulevien käyntejä on ollut terveysasemilla yhteensä 1 364 vuonna 2017 ja 1 609 vuonna 2016. Tilastopalvelun mukaan selvityksen luotettavuuteen liittyy epävarmuustekijöitä, koska terveysasemilla ei ole käytössä keskitettyä ilmoittautumista. Tämän vuoksi asiakkaat hakeutuvat suoraan vastaanotolle, jolloin yksittäisen vastaanottavan hoitajan tai lääkärin vastuulle on jäänyt selvittää, onko vastaanotolle saapunut henkilö ulkomailta tuleva. Terveydenhuollon tietovarastoon ei myöskään poimita tietoa siitä, mitä hoito-oikeustodistuksia henkilö on esittänyt, kun hän on asioinut terveydenhuollossa. Samoin asiakkaiden ja potilaiden erottelu pelkästään maakooditiedon perusteella ei anna selvitystä siitä, onko kysymyksessä henkilö, jonka hoidosta voidaan hakea valtion korvaus. Ulkomailta tulevien vastaanottokäynneistä ja niiden kustannusvaikutuksista ei ole saatavissa käytettävissä olevin keinoin sellaista selvitystä, jonka perusteella olisi mahdollista tehdä luotettavia arvioita niiden vaikutuksista kaupungin menotalouteen.

Kuten edellä on todettu, oikeusasiamiehen päätöksessä tarkoitettun ulkokuntalaisen terveyskeskusmaksun lisäksi Helsingissä on tähän saakka peritty Suomen ulkopuolelta tulevilta asiakkailta terveyskeskusmaksu. Nämä molemmat esitetään nyt poistettavaksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ulkokuntalaisten ja Suomen ulkopuolelta tulevien vastaanottokäynneistä perittävästä terveyskeskusmaksusta luopuminen on yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltua ja voi osaltaan helpottaa hoitoon hakeutumista ja siten vähentää terveys- ja hyvinvointieroja. Maksusta luopumisella ei arvioida olevan niin merkittävää vaikutusta palvelujen kysyntään, että se vaikeuttaisi helsinkiläisten hoitoon pääsyä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

08.05.2018

Asia/6

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös
- 2 Vastaus eduskunnan oikeusasiamiehen kantelupäätökseen
- 3 Ulkokuntalaiset ja ulkomaalaiset Helsingin terveysasemilla
- 4 Terveysas_ja_hammashoitolat_ei_suom_kotikuntaa_vuonna_2016_ja_2017_KP

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Kaupungin oikeuspalvelu
Asiakasmaksut
Talpa

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 24.04.2018 § 114

HEL 2018-000811 T 02 05 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

24.04.2018 Pöydälle

Jäsen Sakari Männikkö pyysi asian pöydälle.

13.02.2018 Poistettiin

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi